

OKULUMU

SEVİYORUM

AREL EĞİTİM KURUMLARI

AYLIK ANASINIFI DERGİSİ

SAYI: 83

2010

İÇİNDEKİLER

ÇOCUK OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA NEDEN GİTMELİDİR?	2
ÇOCUĞUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ	5
2-7 YAŞ ÇOCUKLARININ BİLİŞSEL GELİŞİMİ	10
ANNE-ÇOCUK İLİŞKİSİ	12
ÇOCUKLARDA PARMAK EMME DAVRANIŞI	14
OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMAK	16

KAYNAK

Yavuzer Haluk, Çocuğunuzun İlk 6 Yılı, 2005
Şendil Gül, Kaya İdil, Çocuk, Ergen ve Anne-Baba, 2003
<http://www.pdrkariyer.com>

ÇOCUK OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA NEDEN GİTMELİDİR?

Sağlıklı bir anne-çocuk ilişkisinde çocuk zamanla anesini ona doyum veren, bakan ve onu koruyan bir birey olarak görür. İhtiyaçları karşılanan bebek anneye güvenmeyi öğrenir. Anne çocuğa karşı tutarlı, kararlı ve olumlu ise çocukta “temel güven duygusu” oluşmaya başlar. Anne-babası tarafından bir birey olarak kabul edildiğini, dinlendiğini, sevildiğini, görüşlerine saygı duyulduğunu bilen çocuk kendisine saygı ve özgüven geliştirir.

Okul öncesi eğitiminin amaçlarından biri çocuğun anaokulunda kendi kişiliğine karşı olumlu bir tutum geliştirmesidir. 3 yaşında başlayan okul öncesi eğitim, çocuğa kendisini tanımayı, yeteneklerinden haberdar olmayı öğretir.

Anaokulunun amacı, öğrenmeye ilgi uyandırmaktır. Çocuğa bilgi aktarmaktan çok, çocuğun içinde var olan yeteneklerin serpilip gelişmesine yardımcı olur.

Çocuk, anaokulunda en iyi oyun ortamını bulur, işbirliğini geliştirir, yaşlılarıyla ilişkiye girer. Anaokulu ona, kendi hakkını korurken, paylaşmayı ve başkalarının özgürlüğünü zedelememeyi öğretir. “Ben” ve “Başkası” kavramlarının bilincine vararak yardımlaşma ve işbirliği duygusunu geliştirir.

Anaokulunda çocuk, temelleri daha doğumdan itibaren evde atılmaya başlanan ancak çok kere kararlı bir tutum bulunmadığı için, istenilen düzeye ulaşamayan temel alışkanlıkları (yemek, uyku, tuvalet, temizlik) kazanma yolunda olumlu adımlar atabilir.

Bir okul öncesi kurumda belirli bir zaman dilimi içinde bir sıra düzen izleyen faaliyetler, çocuğun zaman kavramını ve bunun insan yaşamındaki yerini ve önemini öğrenmesine yardımcı olur.

Bedensel, sosyal, zihinsel, duygusal gelişimlerini sağlamada okul öncesi eğitim kurumlarının önemli katkısı, özellikle çocuk, ilköğretime başladığında kendisini göstermektedir. Araştırmalar, okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların bu eğitimi görmeyenlere kıyasla ilkokulda daha uyumlu ve girişken, sosyal etkinliklerde daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır.

Anaokuluna Gitmek İstemeyen Çocuğa Nasıl Yardımcı Olunabilir?

Anaokuluna gitmek istemeyen çocuk genellikle kural-sız ve özgür ortamda, dilediği gibi yaşamını sürdürmeyi yeğleyen çocuktur. Çocuk merkezli ev ortamında ilkeler ortaya kesin hatlarıyla konmadığı zaman kurumdaki öğle uykusu, yemek, çocuk için göze batan, rahatsız edici unsurlar olmaya başlar. Çoğunlukla koruyucu ve aşırı hoşgörölü (gevşek) aile ortamlarından gelen çocuğun okul çevresinde kaygısı artar. Çocuk evdeki kurlsız dünyasında annesine, büyükanne-sine veya bakıcısına her şeyi yaptırabilmektedir. Düzenini de bozmak istememektedir.

Çocuğun katıldığı ilk sosyal kuruma uyumu önemlidir. Okula gidişinin tüm aile üyelerince desteklenmesi beklenir. Çocuğun anaokulunu reddetmesi halinde, anne-baba, büyükanne ve büyükbabadan herhangi birinin çocuktan yana tutumu ona güç verir ve tepkisi büyür. Çocuğunuz kurumda sizin yanınızda arkadaşlarıyla oynayabiliyorsa, siz kurumdan ayrıldığınızda ağlamayı kesip oyun faaliyetine girebiliyorsa, onu okula devamlılığı ve uyumu konusunda kararlı bir şekilde desteklemeye devam etmeniz önemlidir.

Çocuk başarılı olacağı konusunda anne-babanın kendisine inandığını bildiği takdirde alışma süreci hızlanacaktır. Ancak anne-babanın bunun aksini düşündüğünü, bu konuda kaygıları olduğunu fark eden çocuk başarısızlık duygusuna kapılacaktır.

Aynı şekilde anne-babanın okul ve öğretmene yönelik kaygıları da çocuk tarafından algılanacak ve bu da uyumunu olumsuz etkileyecektir. Kaygı, bulaşıcı bir duygudur ve anne-babadan çocuğa geçebilir.

Çocuklara karşı sabırlı, sakin ve yapıcı olmak en olumlu yoldur. Eleştiri ve övgüler çocuğun benliğine değil, davranış ve çabalarına yönelik yapılmalıdır.

Ailenin tüm bireyleri, çocuğun kuruma gitmesi konusunda görüş birliği içinde olmalıdır. Çocuk servise ya da anaokuluna, bağımlı olmadığı ebeveyni tarafından götürülmeli, okula gitme konusunda hiçbir şekilde ödün verilmemelidir.

Uyum konusunda zorlanan çocuk için çeşitli yöntemler uygulanabilir. Örneğin ebeveyn çocuktan kademeli uzaklaşma yolunu seçebilir. Birinci gün salonda, ikinci gün bahçede kalan anne, üçüncü gün öğlen yemeğine uğramakla yetinebilir. Burada önemli olan bu süreçte çocuğa doğru, güven verici ve tutarlı mesajlar verebilmektir. Ancak ebeveynin okuldan ayrılmasından sonra ağlamanın gün boyu devamı, çocuğun fizyolojik zarar görmesi, kilo kaybı halinde bir uzman çocuk psikoloğuna başvurmak gereklidir.

KAYNAK

Yavuzer Haluk, Çocuğunuzun İlk 6 Yılı, 2005
<http://www.kmarasanaokulu.k12.tr>
www.sgk.gov.tr
<http://www.yapacogem.com>

ÇOCUĞUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

3 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

3 yaşından itibaren oyun çağındaki çocuğun, motor becerilerinin gelişmesiyle çevre üzerinde kurduğu egemenlik gittikçe fazlalaşmıştır. Bu yaştaki çocuk, çevresinde kendisinden bağımsız bir dünyanın varlığını ve kendisinin de o dünya içinde bir birey olduğunu kabullenmiştir. Bu evrede çocuk kendine özel ayrı bir benlik ve cinsiyet duygusu geliştirmeye başlar. Sayı sayma, şarkı, şiir öğrenme ve çevresindeki dünya hakkında soru sorma gibi alanlarda dilsel ve bilişsel yetenekleri artmıştır. 3 yaş çocuğu gelişen konuşma becerisi ile bireyler arası ilişkilerini geliştirmektedir. Çocuk artık benmerkezcilik yapısından kurtulmuş ve topluma dönük bir duruma doğru ilerlemektedir.

Çocuk büyüdükçe ve değiştikçe sosyal çevresi de değişir. Yürüyen çocuk yaşadığı çevreyi emekleyen çocuktan farklı bir şekilde deneyimler ve algılar. Aynı durum konuşan ve henüz konuşmayan çocuk için de geçerlidir.

Kazandığı güvenlik ve özerklik duygusu ile bedenine, cinsel farklılıklara ve çevrede olup biten her şeye karşı bir merak ve öğrenme eğilimi gösterir. Bu yaş aynı zamanda cinsel benlik duygusunun başladığı, cinsel rollerin belirlendiği dönemdir. Çocuğun bu dönemde toplumun cinsiyete karşı tutumlarını da dikkatle izlediği görülür.

Bu dönemde çocuk giderek daha olumlu ve dengeli bir birey haline dönüşmeye başlar. Grup halinde oynamaya, oynarken birbiriyle konuşmaya ve grup içinde oynamak istediği kişiyi seçmeye başladığı görülür. Çocuklar arasında en çok rastlanan ortak davranış, birbirlerini seyretme ve konuşmadır.

Okul öncesi dönemde gündüz yaşanan olaylar ve korkulu yaşantılar uykuda da etkisini sürdürür. Buna bağlı olarak çocuk geceleri korkulu düşler görebilir.

Beden Duruşu- Motor Becerileri:

- Merdivenlerden yukarı ayak değiştirerek çıkar. İnerken dengeyi sağlayabilmek için her basamakta iki ayağını bitiştirir.
- Çoğunlukla en alt basamaktan atlayabilir.
- Oyuncaklarını itip çekerken engelleri aşır, köşeleri dönebilir.
- Kendi beden hareketlerini ve boyutlarını çevresindeki nesnelere göre belirgin biçimde değerlendirip kavrayabilir.
- Pedalları kullanarak üç tekerlekli bisiklete binebilir.
- Kendisine atılan topu yakalamak için uzanır, topu kollarının üstünde veya arasında tutar.

İnce Motor Becerileri ve Grafik Faaliyetin Gelişimi:

- He iki göz ayrı ayrı örtülüp görüş kısa bir süre engellendiğinde, iğne, iplik ve benzeri nesneleri eline alır.
- İpliğe büyük tahta boncuklar dizebilir.
- Makas kullanabilir.
- 9 tahta küple kule oluşturabilir.
- Kalem daha ustaca kullanabilir. Çemberin aynısını çizer. Taklit ederek çapraz yapmaya çalışır.
- Bu dönemdeki tipik insan figürü çizimi başı gösteren bir daire ile bu daire içine çizilen iki yuvarlak göz ya da ağızdan ibarettir.
- Resim sehpasında, büyük bir boya fırçasıyla resim yapmaktan çok hoşlanır.

Dil Gelişimi:

3-6 yaş arasındaki çocuğun konuşmaları benmerkezci. Benmerkezci konuşma, çocuğun oynarken ya da çalışırken kiminle konuştuğunu ya da bir başkası tarafından dinlenip dinlenmediğini dikkate almadan yaptığı konuşmadır. Bu evrede çocuk konuşurken başkalarının bakış açısını dikkate almaz.

Artık 300 civarında kelime bilmektedir. Kendi kendine uzun süren konuşmalar yapmaktadır. Yeni kelimelere karşı ilgi duymaktadır. Dilde akıcılık sürekli gelişmektedir. Bazı sözcükleri telaffuzda hala zorlanabilmektedir.

Adını, soyadını, cinsiyetini ve bazen yaşını söyleyebilir. "Ne", "Nerede" ve "Kim" ile başlayan pek çok soru sorar.

Bildiği çocuk şarkılarını söyleyebilir.

Sosyal Becerileri ve Oyun:

- Sembolik oyun bu evrede gelişimini sürdürür. Uyur gibi, el yıkar gibi yapmaktan hoşlanır. Kendi hayal gücünün ürünü olan kişiler ve nesnelerle dolu sembolik oyunları oldukça canlı ve inandırıcıdır.
- Yemek yerken kaşık ve çatal kullanır.
- Ellerini yıkar, fakat kurularken gerekirse yardım edilebilir.
- Pantolonunu, şortunu kendisi indirebilir ve yeniden yukarı çekebilir. Düğme ilikleme, fermuar kapama konularında yardıma ihtiyaç duyar.
- Genelde daha yumuşak ve sevecen bir tutum içindedir.

4 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

4 yaş çocuğu isteklerinin anında yerine getirilmemesini anlayışla karşılamayı öğrenmeye başlar. O artık kendi dışındaki dünyanın kuralları olduğunu, başkalarının hak ve istekleri olduğunu görür. Bu dönemde isteklerinin bazılarını ergeç kavuşacağına inanan çocuk beklemeyi öğrenir.

4 yaş çocuğu değişken bir görünüm sergiler. Genellikle yarım bırakılan bir şeye karşı duyarsızdır. 2 yaş dolaylarında başlayan sorgu çağı 4 yaşında en yüksek düzeye ulaşır. Anne ve baba çocuğun sorularını hassasiyetle ele alarak yanıtlamalıdır.

Beden Duruşu ve Motor Becerileri:

4 yaş çocukları çok hareketli bir görüntü sergiler. Tırmanarak bisiklete binerek, merdivenleri yardımsız ve ayak değiştirerek çıkarak pek çok gelişmiş hareketi gerçekleştirebilir. Topu atma, yakalama, zıplatma, tekmeyle vurma gibi becerileri içeren top oyunlarında gidecek ustalasmaktadır. Tek ayağının üstünde durabilir.

İnce Motor Becerileri ve Grafik Faaliyetin Gelişimi:

- Her iki gözü de ayrı ayrı örtülüp bir süre tek gözü ile görmesi sağlandığında iğne, iplik, kırıntı gibi çok küçük nesneleri eline alır ve yerine koyar.
- Küçük tahta boncukları ipliğe dizip kolye yapabilir.
- 10 ya da daha fazla küple kule oluşturabilir. Örneğe bakarak 3 tahta küple birkaç köprü yapabilir.
- Kalem başarı ile tutar ve kullanır. Örneğe bakarak çapraz işareti çizebilir.
- İnsan resmi olarak, baş ve bacakları çizer; bazen buna gövde, kol ve parmakları da ekler.
- Resimlerini çizmeden önce ne çizeceğini söylemeye başlar.
- Dört temel rengi uygun biçimde eşleştirir ve isimlerini söyleyebilir.

Dil Gelişimi:

Konuşması dilbilgisi kurallarına uyar ve tümüyle anlaşılabilir. Uzun öyküleri dinler ve gerçekte var olanla düşürününü zaman zaman karıştırarak anlatır. Yakın geçmişteki olayları, deneyimleri, olup bitenler arasında ilişki kurarak anlatır. Adını, soyadını, nerede oturduğunu ve çoğunlukla yaşını söyleyebilir. Şakalardan, fıkralardan zevk alır, uygunsuz sözlerden, ifadelerden ve argodan hoşlanır.

Sosyal Becerileri ve Oyun:

- Yemek yerken kaşık ve çatalı ustalıkla kullanır.
- Ellerini yıkar ve kurular. Dişlerini fırçalar.
- Özbakım becerilerini kolaylıkla gerçekleştirir. Kıyafetlerini rahatlıkla giyip çıkarabilir fakat ayakkabı, giysi bağlarında ve arka düğmeleri iliklemede yardıma gereksinim duyar.
- Genelde çok daha bağımsız ve oldukça inatçıdır; kendi isteğiyle hareket eder.
- İsteklerine karşı gelindiğinde, yetişkinlerle uygunsuzca, az çok kaba bir üslupla konuşabilir ve oyun arkadaşlarıyla kavga edebilir.
- Artık gelişmeye başlayan bir mizah anlayışı vardır ve bunu sergilemekten hoşlanır.
- Kılıktan kılığa girdiği dramatik oyunlar oynamayı tercih eder.
- Yetişkinler ve arkadaşları ile hem işbirliği içinde hem de çatışma halindedir. Ama bu süreçte vurmak yerine sözlerini kullanarak tartışması gerektiğini öğrenir.
- Oyun oynarken sıra beklemesi gerektiğini öğrenir.
- Kendinden küçüklere karşı sevecendir, ilgi gösterir ve oyun arkadaşlarının duygularını anlamaya çalışır.
- Geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman hakkında yeterli bir değerlendirme yapabilir.

5 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

5 yaş çocuğunun en belirgin özellikleri arasında yeterli ve dengeli oluşu gelmektedir. Bu yaştaki çocuk, yeteneklerinden en iyi biçimde yararlanmak ister. Hak ettiği sorumluluk ve ödüllere sahip olmaktan hoşlanır. 5 yaş çocuğu yaşadığı kültür çevresine uyum göstermeyi başarılı bir kontrolle gerçekleştiren çocuktur.

4 yaş çocuğu yarım bırakılan şeye karşı duyarsız kalabilirken 5 yaş çocuğu başladığını bitirmeyi sever. Daha çabuk karar verir. Kas hâkimiyeti gelişmiştir. Düzenli cümle kurabilme becerisi sayesinde insanlarla olan kişisel ve sosyal ilişkileri artmıştır.

Beden Duruşu ve Motor Becerileri:

- İnce bir çizgi üzerinde rahatlıkla yürüebilir.
- Parmak ucunda yürüebilir.
- Tırmanma, kaydırdan kayma, sallanma, kazma ve daha pek çok hareket becerisinde etkinleşmiştir.
- Hareketlerini müziğin ritmine uydurabilir.
- Her iki eliyle de sınıksız tutar.
- Dizlerini bükmeden öne eğilip parmak uçlarına dokunabilir.

İnce Motor Becerileri ve Grafik Faaliyetin Gelişimi:

- Örneğe bakarak 6 küple 3 basamaklı merdiven yapabilir.
- Yazıp çizerken, resim yaparken, kalemleri ve boya fırçalarını ustaca kullanır. En sevdiği figür insan figürüdür. 5 yaş çocuklarının çoğunluğu insan figürünü bir kafa ve bir gövde şeklinde çizer. Kafada gözler, burun, ağız olur. Kollar ve bacaklar ise artık gövdeden çıkar. Genellikle amaçlı resim yapar.

Örneğe bakarak kare çizebilir. 5.5 yaşına geldiğinde üçgen de çizebilir. Resimleri şeklin dışına taşırmadan dikkatle ve ustalıkla boyayabilir.

Dil Gelişimi:

5 yaşındaki çocuk hep konuşmak ister. Konuşması oldukça akıcıdır. Yetişkinler gibi uzun cümleler kurmaya çalışır. Sözlü olarak ayrıntılı bilgi verir. Olayları ve maddeleri konuların sırasını bozmadan anlatır. Söylemek istediği şeyi önce düşünür, sonra söyler. Dilbilgisi kurallarına uygun konuşur.

Ezbere şiir okumaktan ya da çocuk şarkıları söylemekten hoşlanır.

İsmi, soy ismi, yaşını, nerede oturduğunu, genellikle doğum gününü bilir ve söyler.

Soyut sözcüklerin anlamlarını sorar, bu sözcükleri yerli yersiz kullanır.

Sosyal Becerileri ve Oyun:

- Ellerini, yüzünü yıkayıp kurulayabilir; ama bedeninin diğer bölümleri için yardıma ihtiyaç duyacaktır.
- Genelde daha akıllı başında ve bağımsızdır.
- Kendi başına giyinip soyunabilir.
- Düzenli ve temiz olması gerektiğini kavrayabilir. Buna rağmen sürekli anımsatmak gereklidir.
- Grup oyunlarını tercih eder. 2-3 arkadaşıyla birlikte oynar.
- Arkadaşlarını kendi seçer. Oyunda kurallara uyulması ve dürüst olunması gerektiğini anlar.
- Sıkıntı içinde olan arkadaşlarının duygularını paylaşmaya, onları rahatlatmaya çalışır.

6 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

5 yaşında genellikle rahat, uyumlu ve sakin görünen çocuğun bu yaşın ortalarına ve 6 yaşın başlarında değişmeye başladığı, daha hareketli ve uyumsuz bir görünüm almaya başladığı dikkati çeker.

Beden Duruşu ve Motor Becerileri:

Son çocukluk döneminde çocuk; hareketleri koordine li, dengenin gelişmesi sonucu hızlı yürüyebilen, koşabilen, bedenini daha iyi kontrol edebilen, el-göz koordinasyonunun da gelişmesi sonucu iki elini bağımsız olarak kullanabilen bir birey haline gelmiştir.

İnce Motor Becerileri ve Grafik Faaliyetin Gelişimi:

Bu dönemde küçük kas becerileri oldukça gelişmiştir. Kesip yapıştırma, kalem ve fırça kullanma, boya yapma, resim yapma, konularında oldukça beceriklidir. Araç ve gereçlerini iyi kullanır.

Harfleri yazmaya çalışır. Bazılarını ters yazar. Bazı çocuklar ad ve soyadlarını ve birkaç kelimeyi daha yazabilirler. Resimlerindeki oranlar daha gerçekçi olmaya başlamıştır. Ayrıntılar çoğalır, figür ve öğeleri bir merkez çevresine toplamaya veya alttaki yer çizgisi üzerine daha anlamlı bizimde dizmeye başlar. Bir insan resmini baş, gövde, kollar ve bacaklarını belirterek tam çizebilir.

Dil Gelişimi:

Sözcük dağarcığı 6 yaşına kadar 10000 sözcüğe ulaşır. Bazı harfleri telafuz edemeyebilir, fakat buna rağmen akıcı ve düzgün konuşur. Soyut sözcüklerin anlamını bilir. Düzgün ve kurallı cümleler kurar. Öykü dinlemeyi sever. Daha sonra taklit eder. Niçin, neden, nasıl, ne zaman gibi soruları sürekli sorar.

Sosyal Becerileri ve Oyun:

• 6 yaş çocuğu oldukça değişken bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle zaman zaman ev ve okuldaki davranışları arasında farklılıklar görülebilir. Zaman zaman duygusal patlamalar görülebilir.

• 6 yaşında çocuk, tembel ve kararsız bir görünümdedir. 2.5 yaşında yaşanmış olan karar verme güçlükleri tekrar yaşanır, yine bir şeyin olumlu ve olumsuz iki yüzü arasında hızla gelip gider.

- Kendi kendine giyinip soyunabildiği gibi, kendi kendine tuvaletini yapmayı, hatta kendi kendini temizlemeyi de başarır.
- Oldukça meraklıdır. Öğrenme isteği güçlüdür.
- Yetişkin arkadaşlığından hoşlanır.
- Oyun oynadığı guruplar genişlemiştir. Yalnız başına oynamaktan hoşlanmaz.
- Düşünce açısından realisttir. Sık sık "Doğru mu?" sorusunu sorar.
- Kendisine bildirilen kurallar veya konulan yasaklar karşısında da sık sık "Neden?" sorusunu sorar.
- Geçmiş, şimdi ve gelecek zaman kavramları kaba bir biçimde şekillenmeye başlamıştır.
- Artık yetişkine daha az bağımlıdır, arkadaşlarının beraberliğini daha çok arar.
- Sosyal yönden ailesine bağımlılığını sürdürmekle birlikte öğretmeni ve arkadaşlarının önemi artmaya devam eder.

2-7 YAŞ ÇOCUKLARININ BİLİŞSEL GELİŞİMİ

Bilişsel gelişim, çevremizdeki dünyayı anlamayı sağlayan bilginin kazanılıp kullanılmasına yardım eden tüm süreçleri içerir. Bu süreçler, algılama, kavram oluşturma, dil kazanma, hafızaya yerleştirme, hatırlama, düşünme, problem çözmedir.

Çocuğun zihinsel gelişimi alanında en etkili kuramlardan biri Piaget'nin kuramıdır. O, zekâyı bir uyum yeteneği olarak nitelemiştir. Çocuğun dünya hakkındaki bilgisi şekillendikçe birbirine bağlı zihinsel gelişim evrelerinden geçtiğini savunur.

2-7 yaş arası dönemde çocuk, dile ve sembolik düşünce yeteneğine sahiptir. Sembolik düşünce, bir nesne yerine bir sembol, bir kelime veya bir nesne kullanabilmektir. Tahta bir sopayı at gibi kullanarak oyun oynamak bu duruma uygun bir örnektir.

Bu dönemde çocuk, bir başka çocuğun ya da yetişkinin görüşlerini alma konusunda zorluk çeker. Zihinsel olarak kendi üzerinde yoğunlaşmıştır, başkalarının görüş açılarını kavrayamaz. Bu dönemde çocuk benmerkezci özellikler gösterir. Buradaki benmerkezcilik, bencillik anlamında değildir. Çocuğun başkalarının bakış açısını alabilecek kapasitede olmaması anlamındadır. Bu yaş çocuğunun benmerkezciliği, başkalarının görüşlerini hiçe saymak anlamında değildir, sadece başkalarının farklı görüşleri olabileceğini anlayamaz. Konuşma sırasında da benmerkezcilik kendini gösterir. Örneğin çocuk okulda yaşadığı bir olayı annesine arkadaşlarının isimlerini kullanmadan anlattığında onun kimlerden bahsettiğini anlamasını bekler. Yaş ilerledikçe benmerkezci konuşmaların oranı düşer ve iletişime yönelik konuşmaların oranı artar.

Çocuk bu dönemde bir davranışın iyi olup olmadığına niyete bağlı olarak değil davranışın sonuçlarına bakarak karar verir. Öğretmenine yardım etmeye çalışırken üç bardağı yere düşürüp kırılmasına sebep olan çocuk, öğretmeninden izin vermemesine rağmen üst raflardaki oyuncakları yere indirmeye çalışırken bir bardak kıran çocuktan daha hatalı görülmektedir. Onun için buradaki nitelik değil nicelik önemlidir. Yani kırılan üç bardak, kırılan bir bardağa göre çok daha büyük bir hatadır. Çocuk aileden bağımsızlaştıkça, yaşlıları ile işbirliğine girdikçe bu durum değişmeye başlayacaktır. Başka çocuklarla bir arada oldukça ve yaşı da arttıkça başkalarının kendisinden farklı düşüncelere sahip

olabileceğini anlamaya ve benmerkezcilikten sıyrılmaya başlayacaktır.

Bu yaş çocuklarına "Yalan Söylüyor" yakıştırması yaparken de dikkatli olmak gerekir. Çocuk nadiren karşındakini aldatma eğilimindedir. Gerçekle, düşünceleri ve hayalleri zihninde karıştırmış olma olasılığı daha yüksektir.

Bu dönem "İşlem Öncesi" dönemdir. Mantıksal düşünme işlemi bu dönem çocuğunda henüz gelişmemiştir. O, daha çok nesnelerinin görünüşlerinin etkisi altındadır. Olayların ya da nesnelerin farklı yönlerini değerlendiremez, tek bir yöne odaklanır. Örneğin; alınan iki kutu oyun hamuru, kutularından çıkarılıp çocuğa ikisinin aynı boyutta ve miktarda olduğu gösterildikten sonra bir tanesi çocuğun gözlerinin önünde farklı şekillere sokulduğunda çocuk iki hamurun artık aynı miktarda olmadığını düşünecektir. Aynı şekilde, aynı sayıda iki sıra bilyenin bir sırasındakilerin aralarının açılarak dizilmesi sonucunda çocuk yine boyu uzamış olan bilyelerin sayısının diğerinden daha çok olduğunu söyleyecektir. Bu örnekler bu dönem çocuğunun henüz korunum yani değişmezlik için gerekli zihinsel kavrama sürecinden yoksun olduğunu göstermektedir. Korunum ilkesini kazanmış bir birey, herhangi bir nesnenin şeklini değişmesinin etkisi altında kalmaksızın onun aynı kaldığını anlayabilir.

Bu dönemde çocuklar tersine düşünme, tersine dönemele düşünme biçimini de göstermezler. Yani şekli değiştirilen oyun hamurunun tekrar eski haline getirildiğinde ya da bilyelerin eskisi gibi dizildiklerinde yine başlangıçtaki hallerini alacaklarını düşünmezler. Bu dönemde düşünce geri dönüşümsüzdür, tersine çevrilemez. Bu da bu tarz mantıksal işlemlerin yapılmasına engel olur.

Çocuk içinde bulunduğu zihinsel sürece göre algılayacaktır. Bu nedenle de çocuk zihinsel olarak hazır olmadan bazı bilgiler ona verilse ve açıklansa bile beklenen algılama ve öğrenme gerçekleşmeyecektir. Kendi seviyesinin üzerinde öğretilmeye çalışılan anlamayan çocuk kırıklığa uğrayabilir ve böylece engellenmiş olur. Çocuğun gelişiminde doğuştan gelen mekanizmalar ve biyolojik olgunlaşma kadar, çocuğa sağlanan çevrenin de önemi büyüktür. Uyarıcı bakımından zengin bir çevre, zihinsel gelişimi olumlu bir şekilde etkileyecektir.

KAYNAK

Yavuzer Haluk, Ana-Baba ve Çocuk, 2007
Yörükoğlu Atalay, Çocuk Ruh Sağlığı
<http://www.hamilebilgi.com>

ANNE-ÇOCUK İLİŞKİSİ

Annenin çocukla olan ilişkisinin en önemli evresi, doğumdan hemen önce başlayıp, doğumdan sonraki aylarda süregelen ilişkidir. Bebek ve anne, doğumdan hemen sonraki 2–3 gün içinde birbirlerine uyum sağlayarak beraberliklerinden haz duyan bir ikili oluştururlar.

Anne-çocuk beraberliğinde fizik temas büyük önem taşır. Özellikle 0–3 yaş arasında olması gereken bu yakın ilişkinin gerçekleşmemesi, gelecekte görülebilen

birtakım davranış bozukluklarının sebebi olarak gösterilmektedir. Yine bu dönemde annenin yokluğundan kaynaklanan “duygusal yoksunluk” gerek zihinsel, gerekse duygusal ve sosyal gelişim gerilemesine ve gecikmesine sebep olabilmektedir.

Temel güven duygusunun oluşumunda annenin dengeli ve kararlı tutumu büyük önem taşır. Bunun temelleri ise, bebeklik döneminde beslenme, uyku ve temizlik ihtiyaçlarının belirli bir düzen içinde karşılanmasıyla atılır.

Sağlıklı bir anne-çocuk ilişkisinin oluşumunda annenin ruh sağlığı da büyük önem taşımaktadır. Mutsuz bir evlilik sonucu, annenin eşinden yeterli ilgi görememesi, ailenin ekonomik sıkıntıları, babanın, çocuğun doğumunu isteksiz bir şekilde karşılaması, aile üyelerinden birinin hastalığı annenin gerginliğini arttıran, dolayısıyla anne-çocuk ilişkisini zedeleyen nedenlerdendir. Aile dirliğini bozan, aile üyelerini tedirgin eden sürekli sorunlar anneliği büyük ölçüde etkiler.

Çocuğunun sağlık sorunları ile doğması anneyi tedirgin eden nedenlerin başında gelmektedir. Örneğin, erken doğan bir çocuğun bakımı en mutlu kadın için bile önemli bir sorumluluk, başarıyla başa çıkılması gereken bir annelik sınavıdır.

İki yıl içinde anne-çocuk arasındaki duygusal ilişkiler, gelişimin temelini oluşturur. Hayatının ilk yılında bebeğin psiko-sosyal görevi, güvenmeyi öğrenmektir. Anne-çocuk ilişkisindeki süreklilik, tutarlılık, aynılık çocukta temel güven duygusunun özünü oluşturur. Bebeklik çağında elde edilen güven duygusunun niceliği, bebeğe verilen besinlerin niceliğine değil, anne-çocuk ilişkisinin niteliğine bağlıdır. Bebekle annesi arasındaki ilişkiden doğan güven duygusu, onun ileride kuracağı, kişiler arası ilişkilerin temelini oluşturur.

Her annenin sevgisi bir olmadığı gibi bunu çocuğuna aktarış şekli de farklı farklıdır. Kimi anneye bebek bakımı ağır bir yük gibi gelir, çocuğun beslenme konusunda zorluk yaratması ya da ağlaması anneyi haddinden fazla gerginleştirir. Bu soğuk ve gergin tutuma bebek de hırçınlaşarak tepki gösterir. Bu durumun sürekli yaşanması anne-çocuk ilişkisinin bozulmasına sebep olur. Verici olmayan anne, bebeğine yeterli sevgi ve güveni sağlayamaz. Kimi anne de hem çok kaygılı hem de çok ilgilidir. Bebeğine çok düşkün ve verici olan bu annenin kendine güveni azdır. Bebeğinin gereksinimlerini yeterince karşılayamadığını sanır. Çocuğun her ağlayışında kaygılanır. Her an bebeğinin soluğunu dinler. Bebek bu annenin tedirginliğini kolayca sezer ve tepki gösterir. Her anne zaman zaman tedirgin, sabırsız ya da kaygılı davranabilir. Bu örneklediğimiz tutumlar sadece sürekli olması halinde anne-çocuk ilişkisini olumsuz etkileyecektir.

Anne-çocuk ilişkisinde, annenin aşırı koruyucu tavrı, çocuğun kendi başına yapması gereken kendine ait işleri bile gerçekleştirmesine imkân vermeyebilir.

Çocuğunun, yemek yeme, giyinme, tırnaklarını kesme gibi kişisel bakım becerilerini fazlasıyla yerine getirecek yaşta olmasına rağmen bu konularda ona yardımcı olan anne, onun kendi hayatında başarılı olmasına da farkında olmadan engel teşkil etmektedir.

Her aile, zamanı geldiğinde çocuklarının kendi ayakları üzerinde durabilen, çalışkan, arkadaş ilişkileri gelişmiş bireyler olmalarını ister. Bunlar gerçekleşmediği zaman da rahatsız olur ve çocuklarının değişmesini isterler. Aşırı koruyucu tavrın erken fark edilip bu tutumun değişikliğe uğratılması çocuğun sorumluluk duygusu gelişmiş, kendine güvenen, başarıya ulaşabilen bir birey olması yolunda önemli bir adım olacaktır.

Anneden mahrum olma, çeşitli düzeylerde davranış bozukluklarının nedenidir. Örneğin, "Kısmi Mahrumiyet" beraberinde endişe, aşırı sevgi gereksinimi, güçlü bir intikam duygusu ve bunlardan doğan suçluluk davranışı bunalımını getirebilir. İç dünyasındaki zorlukları, bu tür tepkilerle yanıtlayan çocuğun sinir sisteminde bozukluklar, davranış ve karakter yapısında denge-sizlikler görülebilir. Bunun yanı sıra çocuğun yaşamından annenin çekilmesi halinde, gelişimde gecikme, gerileme ve duraklamaların görüldüğünü kanıtlamıştır.

ÇOCUKLARDA PARMAK EMME DAVRANIŞI

Parmak emme, çocuklarda herhangi bir psiko-patolojik etken olmaksızın 3–4 yaşlarına kadar görülen bir olgudur. Anne rahmindeyken başlayan bir süreçtir ve çocukların doğuştan getirdikleri önemli bir reflekstir. Bebekler, emzik kullanma, sık sık meme emme ya da biberona düşkün olmaları ile aynı sebeplerle parmak emmeye başlarlar. Emzik veya biberonun aksine parmak her zaman yanlarındadır. Parmağını emen bir bebek, kendisini yatıştırmak ve rahatlatmak için bunu istediği zaman kendi başına yapabileceğinden anne-babasına daha az gereksinme duyabilir.

Okul öncesi yıllarda parmak emme yavaş yavaş azalır. Yapılan araştırmalar bu davranışın çoğunlukla 4 yaş civarlarında, en geç 5–6 yaşlarında kaybolduğunu göstermektedir. Bu yaşlara kadar süren parmak emmenin bir zararı olmadığı, ancak bundan sonra devam etmesi halinde birtakım deformasyonlara sebep olabileceği ve psikolojik sorun ve gerginliklerle ilgili ipucu verebileceği düşünülmektedir. Bu davranışa yeni bir eve taşınma, bir kardeşin doğumu gibi kaygı uyandırıcı dönemler sebep olabilmektedir. Çocuğun kardeşin gelişi ile birlikte ilgiyi kaybettiğini, artık sevilmediğini düşünmesi parmak emme davranışına yol açabilir. Bu kaygı uyandırıcı dönemler bazı çocuklarda okul çağına gelmiş olsalar bile bu davranışın görülmesine sebep olabilirler.

Parmak emen bir çocuk genellikle arkadaşlar, akrabalar, hatta yabancılar tarafından eleştirilir. Anne-babalar çocuğu bu huyundan vazgeçirmeleri için baskı görür ve çevrelerinden duydukları bu görüşlerden rahatsız olurlar. Anne-baba bu alışkanlığı çocuklarının ilk aylarında fark edecek olurlarsa daha sık emzirmeyi ya da biberon vermeyi deneyebilirler, böylelikle emme gereksinmesini karşılamış olurlar. Çocuğu bu davranıştan vazgeçirmek için zorlamak çocuk adına olumsuz sonuçlar yaratabilir. Parmak emzik gibi değildir, çocuktan uzak tutulamaz. Anne-baba çocuğun elini ağzından çekecek de olsa o huzursuz olacak ve fırsatı bulur bulmaz da bu davranışa geri dönecektir. Bu nedenle de bu yöntem genellikle başarısız olur.

Parmak emme konusunda anne-babanın yapması gereken en önemli şey, çocuğun bu davranışı ardındaki sıkıntıyı, rahatsızlığı anlamak ve bunu çözmek için girişimde bulunmaktır. Aile içinde devamlı bu konuyu konuşarak çocuğun aradığı ilgiyi bu yolla ona kazandırmak, telaşa kapılıp gerginleşmek, çözüm için de olsa çocuğu devamlı eleştirmek kaçınılması gereken davranışlardır. Emme eylemi rahatlık verdiğine göre, anne-baba; çocuğu vazgeçirmek için ne kadar baskı yaparsa onun da bu davranışa o kadar bağlı ve bağımlı olması olasılığı artacaktır. Kendini zayıf bulacak ve rahatlamak için büsbütün içine kapanacaktır. Bununla birlikte parmak emme davranışının artması

durumunda aile bunun inatçılık, yaramazlık, anne-babaya karşı gelme olduğunu düşünebilir. Aslında çocuk anne-babasının hoşuna gitmek istese de kendini rahatlatmak için parmak emme isteğinden de vazgeçememektedir.

Ailesinin parmak emme davranışını onaylamadığı 4 yaşındaki bir çocuğun bu davranışı masanın altına gizlenerek sürdürmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Çocuğu parmak emme davranışından vazgeçirebilmek için ailenin öncelikle ona uyguladığı baskıyı hafifletmeyi denemesi gerekir. Bu da çocuğun bu davranışı yaparak kendini rahatlatma gereksinimini azaltabilir, hatta yok edebilir. Anne-baba olabildiğince sakin olmalı, sabır göstermeli, ona kısaca bu davranışın hoş olmadığını söyledikten sonra bu davranışla ilgilenmemelidir. Önemli olan bu davranışın ardındaki gerginliğin paylaşılabilmesi ve giderilebilmesidir.

Parmak emme davranışına ailenin ters tepki vermesinin bir sakıncası da çocuğun yaptığından hoşlanılmadığını sezdiği zaman geliştirdiği, kendisi hakkındaki olumsuz izlenimdir. Çocuğu bu davranışı sebebiyle utandırmaya çalışmak onun kendisini kötü görmesine yol açar.

İlkokula başladığı halde çocuğunuz hâlâ gündüzleri sık sık parmağını emiyorsa bu konuda yapılması gerekenler hakkında bir uzmana danışmanız yararlı olacaktır.

OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMAK

Kitap okumak, insanı diğer canlılardan ayıran önemli bir özellik ve zihin gücünün geliştirilmesinde yararlı bir araçtır. Çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi için de önemli bir uyarandır. Buna rağmen teknolojinin hayatımıza girmesinin de etkisiyle son yıllarda okumaya ilgi giderek azalmaktadır. Özellikle internet ve bilgisayar oyunları sadece çocukları değil yetişkinleri de kitap okumaktan uzaklaştırmaktadır.

Okuma alışkanlığı, kişinin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmasını sağlamak için kazanması gereken önemli bir beceridir. Unutulmaması gereken noktalardan bir tanesi, kitap okuma alışkanlığının okumayı öğrendikten sonra kazanılan bir alışkanlık olmadığıdır. Bebeklik döneminden itibaren kitap çocuğun hayatının bir parçası olmalıdır.

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılması neden önemlidir?

- Çocukluk dönemi kişiliğin oluştuğu dönemdir. Okuma, sağlıklı ve gelişmiş bir kişiliğin temel taşlarından birisidir.
- Çocuğun zihinsel gelişimine yardımcı olur: Kitap ve hikâyeler çocuğun sembollerle düşünme yeteneğinin gelişmesine yardımcı olur. Karakterler ve olaylar onun düşünmesini ve soyutlama yapmasını sağlar.
- Kendi yaşantılarını yeniden canlandırılmasını sağlar. Hikâyeler çocukların baş edemedikleri durumları yeniden canlandırarak gerçek yaşamda çözüm bulamadıkları olayların üstesinden gelebileceklerini görmelerini sağlar. Bu yaşantılar daha sonra içselleştirilerek çocukların kişiliğinde güçlü noktalar olarak kendine yer bulur.
- Kitap okumak çocuğa hayatı tanımada ve anlamada önemli bir işlev sağlar. O, kişiliğinin gelişiminde kendini bir modelle özdeşleştirme ihtiyacı duyar. Bu model başlangıçta anne-baba ve yakın akrabayken, zamanla yerini arkadaşına, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu dönemde kendisine verilecek iyi örnekler ihtiyacı duyar.
- Çocuğun farklı düşüncelerle tanışmasını sağlar. Çocuk böylece kendi düşüncelerini oluşturur.

Okuma kültürü, aile ve okulda kazanılır. Bu nedenle okuma ilgisinin geliştirilebilmesi için aile, okul ve toplum, çocuğa bu doğrultuda faaliyet olanakları hazırlamalıdır. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocuğa göstereceği ilgi ve vereceği destek, çocukların bu gün ve gelecekte okuyan ve ne istediğini bilen bireyler olmasını sağlayacaktır.

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için:

- Küçük yaşlarda, çocuğa özel zaman ayırarak, onun ilgi düzeyi ve yaşına uygun öykü, masal kitaplarını okuyarak temeller atılabilir.
- Çocukların ilk alışkanlıklarını ailede kazandıkları bir gerçektir. Bu sebeple onlarda okuma hevesi uyandırmak için öncelikle ailelerin okumayı sevmesi gerekir. Ailede herkesin kitap okuduğu ortak zamanların yaratılması çocuklarda okuma hevesini arttıracaktır ve okumayı alışkanlık haline getirmelerinde etkili olacaktır.
- Evde hem aile fertlerinin hem de çocukların ulaşabileceği bir yere farklı türde kitapları içeren bir kitap köşesi oluşturulabilir.
- Kitaplar çocukların ilgi alanlarına göre ve çocukla birlikte seçilmelidir. Anne babalar, çocukla birlikte alışverişe veya gezmeye gittiklerinde, bir kitapçıya ya da kitap-dergi reyonuna uğramayı ihmal etmemelidirler.
- Anne babaların ödül listesinde kitap mutlaka olmalıdır.

Yaş Gruplarına Göre Çocuklara Okunması

Gereken Kitaplar

0-3 Yaş:

Başlangıçta çocuk, kolayca elinde tutabileceği, kısa öykülerle, ilginç resimleri içeren küçük kitapları sever. Tanıdık nesnelerin olduğu, parlak renkli, kısa, ahenkli cümleleri olan, az kelimeli, bol resimli, çocuğun ellerinin boyutuna uygun kitaplar seçilmelidir.

3-6 yaş:

3-4 yaş çocuklarının büyük bir bölümü birtakım hayali serüvenlerden oluşan öyküleri dinlemekten büyük zevk duyarlar ve bu öykü kahramanlarıyla kendilerini özdeşleştirirler. Bu yaşlarda masallar, hikâyeler içeren, tanıdık durumların anlatıldığı, iyi resmedilmiş, hayâl gücünü harekete geçiren, ayrıntılı resimleri olan kitaplar seçilmelidir.

Okul deneyimlerinin de katkısıyla çocuklar 6-7 yaşlarında doğa, hayvan ve diğer çocukları içine alan, kısa ve bol resimli öykülerden zevk alırlar. 6 yaş çocuğu, özellikle yatağa yattıktan sonra yarım saat kendisine kitap okumasından ya da kitaplara bakma fırsatı verilmesinden çok hoşlanır. Bu dönemin, çocuğun okumaya karşı ilgisini desteklemek için en uygun dönem olduğu söylenebilir.

AREL EĞİTİM KURUMLARI

20.YIL

GELECEKTE BİZ VARIZ

AREL EĞİTİM KURUMLARI olarak, **20 yıllık** deneyimimizle yaşamında ve mesleğinde başarılı bireyler yetiştirmenin haklı gururunu yaşıyoruz.

www.arel.k12.tr

AREL EĞİTİM KURUMLARI Merkez Mah. Hacı Arif Bey Sk. No. 1, 34197 Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 550 49 30 (pbx) - 630 35 05 (4 hat) **Faks:** (0212) 550 77 82 **e-posta:** ar-el@ar-el.k12.tr
AREL 2005 Anaokulu: Şenlikköy Mah. Özgen Sk. No: 6 Florya - Bakırköy / İstanbul **Tel:** (0212) 541 60 03

